Натхненне, пранесена

Масленікавы — знакамітая дынастыя беларускіх мастакоў, якія ўслаўляюць прыгажосць нашай прыроды. Заснавальнікам лічыцца Павел Васільевіч, народны мастак Беларусі. Яго сын Уладзімір — жывапісец, загадчык кафедры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў. Унукі Павел, мастак, і Аляксей, дызайнер, па бацькоўскім прыкладзе займаюцца выкладчыцкай дзейнасцю. Паспяхова вучыцца на мастацкім факультэце БДАМ праўнучка Паўла Васільевіча Кацярына Масленікава.

ДЗЕД

— Самы першы мой успамін пра бацьку датычыць глыбокага дзяцінства, — распачынае аповед Уладзімір Масленікаў. Мы сядзім з ім ва ўтульным кабінеце кафедры жывапісу і графікі Акадэміі мастацтваў. Тут пануе пах фарбы, алею і драўніны, паўсюль развешаны і расстаўлены гатовыя карціны, накіды, эскізы. — Наша сям'я тады жыла на Чычэрына, бацька працаваў у Тэатры оперы і балета мастаком-пастаноўшчыкам. І я ўжо ў чатыры гады гаварыў, што буду мастаком і шафёрам.

Уладзімір Паўлавіч усміхаецца і тлумачыць: выбар абумоўлены прафесіямі бацькі і роднага дзядзькі, які быў кіроўцам. Маленькі Вова планаваў палову дня працаваць у тэатры мастаком, а пасля — перавозіць намаляваныя карціны. Лёс распарадзіўся інакш.

— Бацька браў мяне на эцюды з самага маленства, — згадвае суразмоўца. — Мы садзіліся ў старэнькі "Масквіч" і ехалі на прыроду: ён маляваў, а я балындаўся побач. Памятаю, неяк увесну падчас такога выезду я правалiўся ў ваду і набраў поўныя боцікі. Тата мяне разуў, пераапрануў і пасадзіў у машыну — а я чакаў, пакуль ён не скончыў працу.

Уладзімір Паўлавіч успамінае бацьку як надзвычай творчага і захопленага сваёй працай чалавека. Кажа, ён літаральна жыў мастацтвам:

— Іншым разам падавалася, што на першым месцы ў яго стаяла менавіта творчасць. Бывала, прыйдзе дадому на абед — і з парога крычыць гучным голасам: "Ніна, налівай хутчэй боршч, я ўжо сыходжу!" У гэтым ён быў увесь.

СЫН

Дзяцінства, праведзенае поплеч з таленавітым бацькам — мастаком і настаўнікам, — не магло не накласці адбітак на светаўспрыманне і самаідэнтыфікацыю сына. Як і тата, Уладзімір Паўлавіч прысвяціў сябе творчасці.

— Ці ведаеце, наколькі цяжка быць сынам вялікага майстра? — запытвае ён. — Кожны імкнецца параўнаць цябе з ім, твае работы — з яго работамі. Магчыма, з гэтай прычыны я стараўся напачатку не выстаўляць свае пейзажы, хаця вельмі люблю гэты жанр. Каб не быць ценем бацькі, рабіў партрэты, нацюрморты.

Добрым стымулам стала рэпліка, кінутая няўзнак Масленікавым-старэйшым: "Хлопцы (мастакі-паплечнікі Паўла Васільевіча. — аўт.) кажуць, маўляў, карціны твайго сына вылучаюцца сярод іншых..."

— Заўважце: не ён сам мяне пахваліў, а быццам словамі сяброў, — звяртае ўвагу суразмоўца. — Ён быў надта скупы на ўхваленні. Аднак адабрэнне я ўмеў чытаць у татавых вачах. Як, дарэчы, і крытыку.

Па звычцы, што выпрацавалася з дзяцінства, Уладзімір Паўлавіч выязджае на прыроду на эцюды. Любіць паўночныя куткі Беларусі, пачынаючы з Лагойшчыны з яе непаўторнымі краявідамі, лясамі і пагоркамі — і далей на Віцебшчыну. Даспадобы яму Браслаўшчына, Глыбоччына, ваколіцы старажытнага Полацка, а яшчэ — Магілёўшчына.

— Памятаю, едзем з татам праз Лагойск, у краме купім мясцовы хлеб "цаглінку" і кольцы каўбасы і рушым у бок Зембіна — там такая прыгажосць! Бярозкі — нібы маладыя ў шлюбных сукенках!

На палотнах Уладзіміра Масленікава пазнаюцца асобныя мясціны. Але ёсць і кампазіцыйныя пейзажы, якія абагульваюць прыгажосць беларускай прыроды...

УНУКІ

— Калі параўноўваю сябе з та...
здаецца, як бацька я для сваіх...
больш уважлівы і клапатлівы, — за...
Уладзімір Паўлавіч.

Іх у яго два: Павел і Аляксей. І...
пайшлі па слядах старэйшых Мас...
вых: Павел прысвяціў сваё жыццё...
пісу, Аляксей стаў дызайнерам.

— Хацеў бы я ім сваёй долі? —...
пытвае мастак. — Нават не ведаю...
цыяльна нейкім прыёмам я іх не...
не змушаў да творчасці. Але такс...
я некалі побач з бацькам, і мае с...
дзяцінства бавілі час разам са мной...
стэрні.

Спачатку, каб заняць гарэза...
цька даваў ім у рукі фарбы,...
чым — адразу алейныя. Павел...
давальненнем пэцкаў далог...
па кардоне і такім

Уладзімір ...
Маслен...

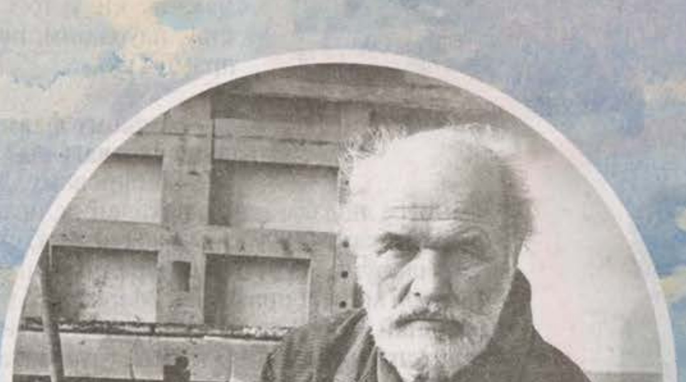

Павел Васільевіч
Масленікаў

"Жнівень"

СЯМ'Я

— Ведаеце, ва ўсёй нашай вялікай і творчай сям'і толькі мая жонка, Таццяна Мікалаеўна, не звязана з мастацтвам, — з усмешкай гаворыць Уладзімір Паўлавіч. — Яна — інжынер!

На пытанне, як такое здарылася, паціскае плячыма: "Павінен жа хтосьці быць рэалістам! Летуценнікаў сярод Масленікавых зашмат!.."

І пачынае пералічваць. Сястра Вера, якой ужо, на жаль, няма сярод жывых, — доктар мастацтвазнаўства, прафесар, доўгі час працавала ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў. Таццяна, жонка Паўла, — мастак, дызайнер, кніжны ілюстратар, педагог.

— Кожны з нас паміж паняццямі "сям'я" і "творчасць", думаю, можа паставіць знак роўнасці. Бо гэта два самыя важныя складнікі жыцця.

Яно і зразумела: дзяцінства і маладосць як самога Уладзіміра Паўлавіча,

так і Веры ...
фарбаў і мал...
вялікім Саве...
галава сям'і ...
ўзбочыне і п...
ную прыгажо...
і не зніклі до...
цемкі не пе...
ноч.

— Тата з м...
часта ездзілі...
так. — У баце...
мскіх краяв...
край — аб'езд...
паўвостраў!...
Беларусь.

...нае праз дзесяцігоддзі

...КІ

...о сябе з татам, то ...для сваіх сыноў ...тлівы, — заўважае ...Аляксей. І абодва ...йшых Масленіка... ...ваё жыццё жыва... ...айнерам.

...аёй долі? — пера... ...ат не ведаю. Спе... ...мам я іх не вучыў, ...і. Але таксама, як ...кам, і мае сыны з ...зам са мной у май...

...яць гарэзаў, ба... ...кі фарбы, пры... ...ыя. Павел з за... ...каў далонькамі

чынам перадаваў свой настрой ды эмоцыі.

— Так цікава было назіраць за ім! Павел вельмі любіў змешваць фарбы. І адразу па колерах, якія ён выкарыстоўваў, станавіўся зразумелым яго ўнутраны стан, — успамінае Уладзімір Паўлавіч. — Яму і дагэтуль цікавы каларыт, эмацыйнае ўздзеянне колеру.

Мастацтвазнаўцы сцвярджаюць, што Павел Масленікаў шукаў свой стыль праз сінтэз экспрэсіўнай эцюднай манеры аркуша, характэрнай для яго дзеда, і строгасці кампазіцыі, прапрацоўкі дэталяў, уласцівых карцінам бацькі. На яго карцінах шмат святла, зыбкіх і паветраных абрысаў: вада нібы рухаецца, а вецер калыша верхавіны дрэў.

Цяпер Павел Уладзіміравіч — выкладчык Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтва.

Аляксей менш часу бавіў у майстэрні. Ён, па словах бацькі, больш схільны да дакладных навук: пэўна, у маці пайшоў...

Тым не менш і на яго характары пакінула адбітак прыхільнасць да творчасці: ён, прыроджаны матэматык, у выпускным класе раптам вырашыў, што пойдзе ў творчае ВНУ. Без першаснай адукацыі менш чым за год падрыхтаваўся да іспыту — і здаў яго на выдатна! Цяпер Аляксей Уладзіміравіч дызайнер, выкладае адпаведную дысцыпліну сталічным студэнтам.

Павел Уладзіміравіч Масленікаў

"Халодны вечар"

Уладзімір Паўлавіч Масленікаў

"Ціхая затока"

...к і Веры Паўлаўны прайшло сярод ...арбаў і мальбертаў, у падарожжах па ...лікім Савецкім Саюзе, падчас якіх ...лава сям'і мог спыніць аўтамабіль на ...бочыне і пачаць занатоўваць убача... ...ую прыгажосць. Пакуль сонца не села ...не зніклі доўгія цені або пакуль пры... ...емкі неператварыліся ў глыбокую ...оч.

— Тата з мамай любілі Гурзуф, мы ...аста ездзілі туды, — расказвае мас... ...к. — У бацькі шмат замалёвак кры... ...скіх краявідаў. І я ўпадабаў гэты ...рай — аб'ездзілі ў свой час, лічы, увесь ...аўвостраў!.. Ну і, зразумела, родную ...еларусь.

ВЫСТАВЫ

Як і старэйшы Масленікаў, Уладзімір Паўлавіч, а потым і Павел Уладзіміравіч з паездак прывозілі эцюды, накіды, эскізы да будучых прац.

— А тут сыны арганізавалі агульную выставу — такі "Сямейны альбом".

Чаму назвалі яе так? Як і ў выпадку з фотакарткамі, што беражліва захоўваюцца ў альбомах і нагадваюць пра асобныя дні, гадзіны, перыяды жыцця, так і карціны нагадваюць сваім аўтарам пра пэўныя часы.

— Перабіраў неяк малюнкі і знайшоў адзін, які вярнуў маладосць... А вось, гляньце, гэта я намаляваў матулю. Веры, ды і маме тады не вельмі спадабалася мая работа — маўляў, занадта па-хатняму яна выглядае. І халат не такі прыгожы, і інтэр'ер нібы сялянскі... А цяпер гляджу на гэты партрэт — і здаецца, нічога даражэйшага ў мяне няма!

У "Сямейным альбоме" — партрэты сыноў, жонкі, сястры, сяброў. Але не толькі. Туды заканамерна трапілі пейзажы, якія сваімі колерамі і глыбінёй вяртаюць мастакоў у іншы час, нагадваюць пра перажытыя пачуцці...

Выставы трох Масленікавых — Паўла, Уладзіміра і Паўла-малодшага — перыядычна ладзяцца на розных сталічных пляцоўках. Варта наведаць іх, каб на свае вочы пабачыць майстэрства мэтраў.

ПРАЎНУЧКА

Яшчэ ў пачатку нашай размовы Уладзімір Паўлавіч звярнуў увагу на тое, як складана быць нашчадкам знакамітага бацькі: ты павінен літаральна прадзірацца праз стэрэатыпы і часам непахвальныя меркаванні.

— Уявіце, як няпроста нашай Кацечцы: у яе не толькі бацька — мастак, але яшчэ дзед і прадзед. Якая адказнасць і які цяжар ляжыць на дзявочых плечуках!

Кацярына Масленікава — дачка Паўла Уладзіміравіча — прыхільнасць да выяўленчай творчасці адчула ў дзяцінстве. Аднак стаць мастачкай не марыла. Калі прыйшоў час выбіраць прафесію, усё ж падала дакументы ў гімназію-каледж мастацтваў імя Івана Ахрэмчыка. Вытрымала іспыты і была залічана. Потым з дыпломам аб сярэдняй спецыяльнай адукацыі накіравалася ў Беларускую дзяржаўную акадэмію мастацтваў, і цяпер яна — першакурсніца.

Як і некалі дзед, дзяўчына не любіць, калі яе параўноўваюць са знакамітымі родзічамі. Напэўна, таму выбрала дыяметральна процілеглы кірунак у мастацтве — авангардызм. На папрокі, што ў гэтым напрамку нямала выкрутасаў і бясплодных прэтэнзій, парыруе: і ў рэалізме хапае халтурных і бяздарных твораў. Як і бацька, юная мастачка вялікую ўвагу надае каляровай гаме.

— Нягледзячы на пяшчотную дзедаўскую любоў да яе і іншых унукаў, я для іх не апякун у мастацтве і не выкладчык, — тлумачыць Уладзімір Паўлавіч. — Усё, чаго Каця дасягнула і што яшчэ дасягне, яна зрабіла самастойна. Гэта толькі яе праца, яе талент і яе здабытак. Так і трэба.

МЕСЦА СІЛЫ

Акрамя Кацярыны, у Масленікава-сярэдняга яшчэ два ўнукі: Яраслаў і Вова.

— Калі Павел сказаў, што малога назвалі Уладзімірам, я ўсхваляваўся, — расказвае шчаслівы дзядуля. — Значыць — любяць, паважаюць, цэняць. Такім чынам у нас у сям'і два Уладзіміры Паўлавічы Масленікавы. Ці будзе малодшы мастаком або прысвеціць сябе іншаму — вырашаць яму самому. Пакуль Вову ўсяго восем гадоў, і галоўны выбар у яго наперадзе.

Па інтанацыях, з якімі Уладзімір Паўлавіч расказвае пра ўнукаў, жонку, сыноў, нявестак, становіцца зразумела: сямейны ачаг — тое, дзе творца чэрпае сілы і натхненне.

— Так, гэта маё жыццё, — пацвярджае жывапісец. — Як і майстэрня, дзе я магу зазірнуць у сябе, пабыць сам-насам з думкамі і марамі, дзе нараджаюцца не толькі палотны, але і рашэнні. Сілы надае і акадэмія: сярод студэнтаў ты і сам нібы маладзееш. Побач з імі я адчуваю натхненне не толькі на творчасць, але і на новыя здзяйсненні і ўвогуле на жыццё. Гэтыя складнікі, а яшчэ, напэўна, наш летнік і з'яўляюцца маімі "месцамі сілы". Пазбаў мяне аднаго з іх — і ці застанецца што ад Уладзіміра Масленікава?..

Ірына СТАНКЕВІЧ
Фота Уладзіміра ШЛАПАКА
і з сямейнага архіва МАСЛЕНІКАВЫХ